

۷۳

حاجت ها و وسیله ها

محمدامین پورامینی

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنما ۷۳ (حاجت ها و وسیله ها)

نویسنده:

محمد امین پورامینی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رهنما ۷۳ (حاجت ها و وسیله ها)

مشخصات کتاب

سرشناسه : پورامینی، محمدامین، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور : حاجت ها و وسیله ها/ نویسنده محمدامین پورامینی؛ به سفارش آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر : مشهد: انتشارات قدس رضوی،۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۶۰ص.؛۱۱×۱۷س م.

فروست : رهنما؛۷۳.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۴۰-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه .

موضوع : توسل -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع : توسل -- احادیث

شناسه افزوده : آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده : موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره : BP۲۲۶/۶/پ۹۴ح۲ ۱۳۹۱

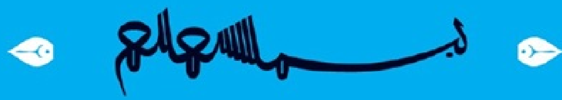
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۸

شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۲۱۲۴۹

ص:۱

اشاره

تصویر

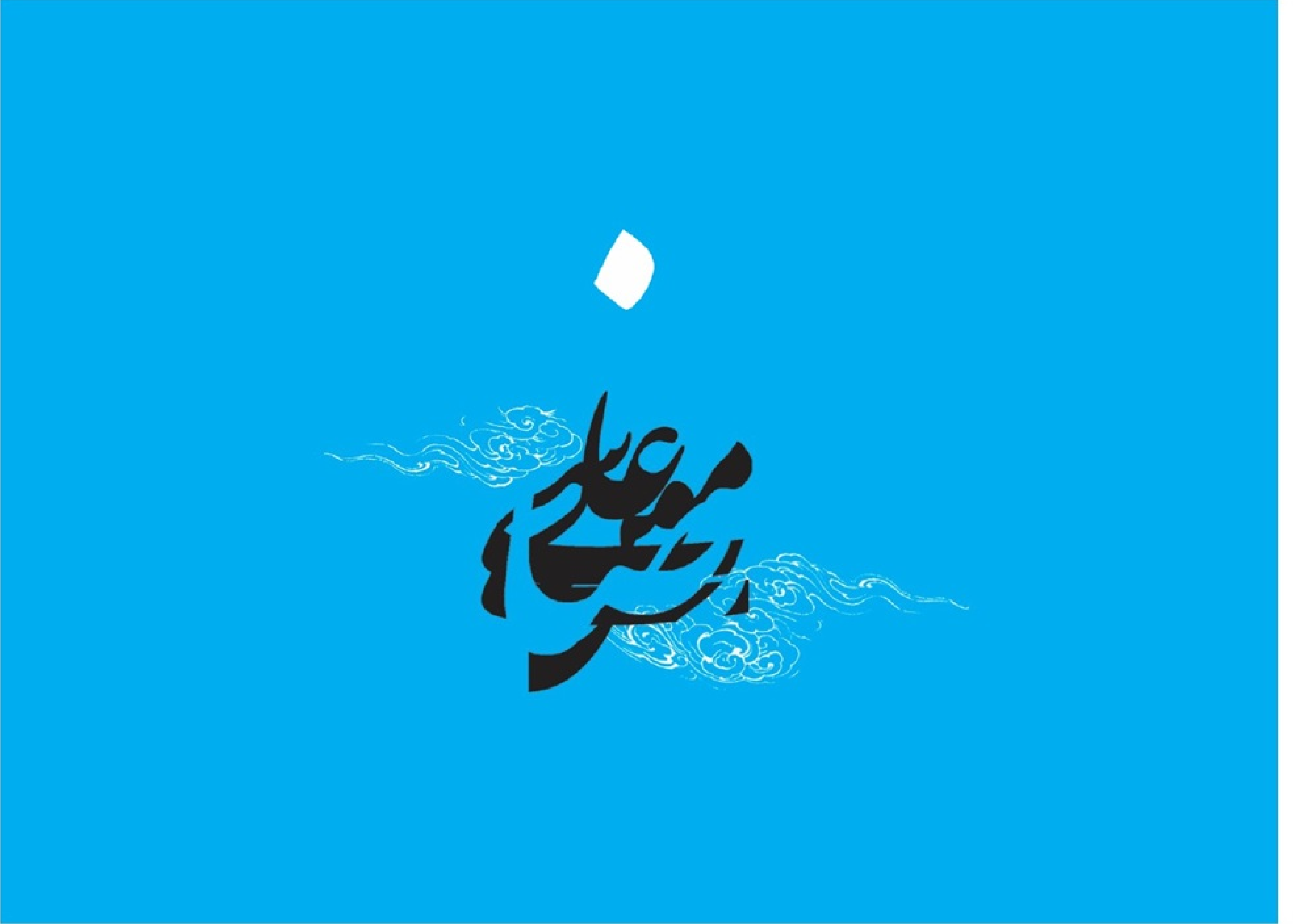

ص:۲

تصویر

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **رهنما** گامی است در این مسیر.
همگامِ ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

تصویر

ص:۴۰

حاجت ها و وسیله ها

در این کتابچه، در قالب پرسش و پاسخ، به بررسی برخی مفاهیم و پاسخ گویی به برخی شبهات دربارهٔ «توسل به ائمهٔ اطهار» می پردازیم؛ تا ازاین پس، با بصیرتی کامل تر، دست توسل به دامان ائمه زنیم:

؟ توسل یعنی چه؟

؟ چگونه توسل کنیم؟

؟ کجا جای توسل است؟

؟ توسل در سیرهٔ مسلمانان چه سابقه ای دارد و سرآغاز مخالفت با آن، از کجا بوده است؟

؟ نظر آیات و روایات دربارهٔ توسل چیست؟

؟ تفاوت توسل با پرستش چیست؟

ص:۵

تصویر

ص:۶

درآمد

از دیرباز دربارهٔ توسل و کمک جستن از اولیای دین، سؤال و کنکاش می شده است و می شود. با ظهور برخی از فرقه های کج اندیش و افراطی و تسلط آنان بر مکه و مدینه و با بهره گیری از منابع نفتی و رسانه های جمعی، دست یازی به عقاید و اندیشه های صحیح مسلمانان، هدف تیرهای مسموم ایشان قرار گرفت. در این راستا، ابتدا شیعیان و اندیشهٔ زلال شیعی و سپس دیگر مسلمانان مدنظر بودند. از این ها گذشته، روشن سازی حقایق و معارف ناب، وظیفه ای بر گردن ماست. ازاین رو، پرسش های مهمی را در این جزوه مطرح کرده ایم که دربارهٔ توسل مطرح شده است و با بیانی ساده و رسا به آن ها جواب داده ایم. امید است که صاحب آستان رضوی، حضرت امام علی بن موسی الرضا از ما بپذیرد.

ص:۷

پرسش ۱: معنای توسل چیست؟

پاسخ: توسل به معنای تمسک ورزیدن به وسیله برای رسیدن به خواسته است. این کار باید همراه با رغبت و خواست انسان باشد.(۱) مقصود از توسل، پناه بردن و تمسک جستن به اولیای الهی (پیامبران و امامان معصوم) برای برآوردن نیازهاست.

پرسش ۲: آیا توسل به معنای دورزدن حاکمیت الهی نیست؟

پاسخ: ازآنجاکه نظام هستی براساس قوانین خاص الهی و نظام اسباب و مسببات است که همه تحت حاکمیت خداوند است، چنگ زدن به یک یا چند سبب برای رسیدن به خواسته، به معنای دورزدن حاکمیت الهی نیست. مقصود از توسل، تمسک جستن به پیامبران و امامان

۱- . راغب می نویسد: «الوسیله: التوصل الی الشیء برغبه.» (= وسیله عبارت است از رسیدن به چیزی همراه با رغبت.)؛ المیزان، ج۵، ص۳۲۸.

معصوم برای دستیابی به هدف است؛ بدین گونه که آنان را آبرومندان درگاه خدا می دانیم و خداوند آنان را وسیلهٔ تقرب به درگاهش قرار داده است. بدین سان، خود ایشان در نظام اسباب و مسببات، از اسباب جریان فیض الهی واقع شده اند.

پرسش ۳: آیا می توان افرادی را آبرومندان درگاه خدا دانست، به گونه ای که دعاهایشان اجابت شود؟

پاسخ: در درستی این سخن جای تردید نیست. علاوه بر امکان، دلیل قرآنی و روایی برای این مطلب وجود دارد. در تاریخ هم نمونه هایی واقع شده است. در قرآن کریم از حضرت عیسی به عنوان وجیه و آبرومند در دنیا و آخرت یاد شده است: «اِذْ قالَتِ الْمَلائِکَهُ یا مَرْیَمُ إِنَّ اللهَ یُبَشِّرُکِ بِکَلِمَهٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِیحُ عیسَی ابْنُ مَرْیَمَ وَجیهاً فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبین» (= آنگاه که فرشتگان گفتند: «ای مریم، خداوند تو را به کلمه ای ازجانب خود مژده می دهد که نام او مسیح عیسی بن مریم

است و در دنیا و آخرت آبرومند و از مقربان است.»)(۱)

حضرت علی می فرمایـد: «مردم در دنیـا دو گروه انـد: گروهی به خـاطر دنیـا تلاش می کننـد و دنیایشان آنان را از آخرتشان باز داشـته است؛ دربارهٔ بازمانـدگان خود از تنگـدستی وحشت دارنـد، ولی خویش را در امان می داننـد؛ لـذا عمر خود را در راه منافع دیگران فانی می سازند. گروهی دیگر به خاطر آنچه بعد از دنیاست، کوشـش می کنند؛ اما سـهم آن ها از دنیا بدون عمل به آن ها می رسد. آن ها هر دو بهره (دنیا و آخرت) را با هم می برنـد و هر دو سـرا را با هم دارنـد؛ در درگاه خداوند آبرومند خواهند بود، به گونه ای که هرچه بخواهند، خداوند از آن ها دریغ نمی دارد.»(۲)

۱- . آل عمران، ۴۵.

۲- . نهج البلاغه، حکمت۲۶۹.

پرسش ۴: آیا توسل ریشهٔ قرآنی و روایی دارد؟

پاسخ: دلایل قرآنی و روایی گوناگون و متعددی دراین زمینه وجود دارد. برای نمونه:

۱. وقتی فرزندان حضرت یعقوب برای آمرزش خواهی دست به دامان پدرشان شدند و درواقع به او متوسل شدند، او ایشان را نهیب نزد که چرا خودتان مستقیم به در خانهٔ خدا نمی روید؛ بلکه جواب مثبت داد. قرآن کریم این قضیه را نقل کرده است و هیچ نفی و نهی ای نمی فرماید: «قالُوا یا أَبانَا اسْتَغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا إِنَّا کُنَّا خاطِئِینَ» (= گفتند: «ای پدر، برای گناهان ما آمرزش خواه که ما بد کردیم.»)(۱) از آن مهم تر، جواب مثبت پیامبر معصوم، حضرت یعقوب است که فرمود: «قالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَکُمْ رَبِّی إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ» (= گفت: «به زودی از پروردگارم برای شما آمرزش می خواهم که او همانا آمرزندهٔ مهربان است.»)(۲) بنابراین، قرآن کریم توسل جستن

۱- . یوسف، ۹۷.

۲- . یوسف، ۹۸.

فرزندان یعقوب به پدر را نقل می کند و اینکه حضرت یعقوب مهر تأیید بر کارشان زده است. هیچ اشکالی نیز بر این کار نمی گیرد.

۲. در قرآن مجید دربارهٔ توسل جستن به رسول خدا می خوانیم: «وَ لَوْ أَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جاؤوکَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّهَ وَ اسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللّهَ تَوّاباً رَحِیماً» (= و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند، پیش تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر [نیز] برای آنان طلب آمرزش می کرد، قطعاً خدا را توبه پذیرِ مهربان می یافتند.)(۱) این مهم برای همهٔ افراد و برای همهٔ دوران هاست و فرقی بین دورهٔ پیش از مرگ حضرت و پس از آن ندارد. همچنین فرموده است: «وَابْتَغُوا اِلَیْهِ الْوَسِیلَةَ((۲) مصداق کامل «وسیله» به تصریح روایات، خود آن بزرگواران هستند. همچنین سیرهٔ دائمی مسلمانان از دورهٔ رسول خدا تاکنون بر آن بوده است و هیچ کس

۱- . نساء، ۶۴.

۲- . مائده، ۳۵؛ »= و وسیله ای برای تقرب به او بجویید!)

مخالفتی نکرده است؛ مگر اقلیت کج اندیش وهابیت که درمیان برادران اهل سنت ما هم در اقلیت هستند. آنان با بهره گیری از امکانات نفتی و رسانه ای و سوءاستفاده از موقعیت خاص مکه و مدینه، به تبلیغات منفی پرداخته اند.

۳. خداوند متعال می فرماید: «وَابْتَغُوا اِلَیْهِ الْوَسِیلَهَ» (۱) در این آیهٔ شریفه، راهکار نزدیک شدن به خداوند نشان داده شده است. می فرماید: «برای نزدیک شدن به او، وسیله ای بجویید.» البته عنوان «وسیله» عام است و شامل تمام چیزهایی می شود که بنده را به آفریدگار خود نزدیک می کند: عقاید صحیح، اخلاق نیکو، کارهای نیک، جهاد با دشمن، جهاد با نفس، صفات پسندیده، بندگی، انواع عبادت (نماز، روزه، حج، خمس، زکات، جهاد، امربه معروف، نهی ازمنکر، تولی، تبری)، کمک به مستمندان، صلهٔ رحم و... .(۲) در نهج البلاغه از حضرت

۱- . مائده، ۳۵.

۲- . نک: التبیان، ج۳، ص۵۱۱؛ تفسیر الصافی، ج۲، ص۳۳؛ المیزان، ج۵، ص۳۲۸؛ مواهب الرحمن، ج۱۱، ص۲۱۵؛ تفسیر نمونه، ج۴، ص۳۶۷.

علی نقـل شـده است: «بهترین چیزی که به وسـیلهٔ آن می توان به خـدا نزدیـک شـد، ایمـان به خـدا و پیـامبر او و جهاد در راه خـداست که قلهٔ کوهسـار اسـلام است؛ همچنین جملـهٔ اخلاـص (لاـاله الاالله) که همان فطرت توحیـد است و برپاداشـتن نماز که آیین اسـلام است و زکات که فریضـهٔ واجب است و روزهٔ ماه رمضان که سپری است دربرابر گناه و کیفرهای الهی و حج و عمره که فقر و پریشانی را دور می کند و گناهان را می شویـد و صـلهٔ رحم که ثروت را زیاد و عمر را طولانی می کند و انفاق های پنهانی که جبران گناهان می کند و انفاق آشـکار که مرگ های ناگوار و بد را دور می سازد و کارهای نیک که انسان را از سـقوط نجات می دهد.»(۱) بنابراین راه نزدیک شدن به خدا منحصر به یک عمل و یک راه نیست.

از راه های مهم نزدیک شدن به خداوند، توسل جستن و تمسک به رسول خدا و ائمهٔ طاهرین

ص:۱۴

۱- . نهج البلاغه، ص۲۱۶، خطبهٔ ۱۱۰.

و اولیای الهی است. درواقع، مصداق کامل «وسیله» در آن بزرگواران محقق شده است. از امیرمؤمنان علی نقل شده است: «انا وسیلته» (= من وسیلهٔ اویم.)(۱) وهمچنین فرمود: «هیچ امتی از وسیله به سوی خدا بی بهره نیست.»(۲) در تفسیر قمی آمده است: «تقربوا الیه بالامام» (= به واسطهٔ امام به خدا نزدیک شوید.)(۳) از رسول خدا روایت شده است: «الأئمه من ولد الحسین، مَن أطاعهم فقد أطاع الله و مَن عصاهم فقد عصی الله، هم العروه الوثقی و الوسیله الی الله» (= امامان از نسل حسین هستند. هرکس که فرمانشان را بَرد، فرمان برداری خدا را کرده است و هرکس که نافرمانیشان کند، خدا را نافرمانی کرده است. آنان ریسمان محکم و وسیله به سوی خدایند.)(۴)

۱- . البرهان، ج۲، ص۲۹۲، ح۳۰۷۸.

۲- . همان، ح۳۰۷۹.

۳- . تفسیر القمی، ج۱، ص۱۶۸.

۴- . تفسیر الصافی، ج۲، ص۳۳؛ نورالثقلین، ج۱، ص۶۲۶.

تصویر

ص:۱۶

پرسش ۵: آیا سیرهٔ مسلمانان در طول تاریخ، توسل به بزرگان دین بوده است؟ آیا توسل در زمان پیامبر سابقه داشته است؟

پاسخ: مسلمانان در طول تاریخ، به اولیای دین توسل می کرده اند. ریشهٔ توسل به صدر اسلام برمی گردد. مسلمانان از دورهٔ رسول خدا و پس ازآن تاکنون، به توسل اهمیت داده اند و هیچ گاه از توسل به اولیای دین غافل نبوده اند. طبق روایتی که بیهقی (از بزرگان اهل سنت) در دلائل النبوه از انس آورده است، عمر برای طلب باران به صحرا رفت و عباس، عموی پیامبر را به همراه خود برد تا مسلمانان او را واسطهٔ بین خود و خدا قرار دهند و به او متوسل شوند. او درضمن دعا گفت: «بار خدایا، ما در دورهٔ رسول خدا به هنگام قحطی به رسول تو متوسل می شدیم و امروز به عموی پیامبرت متوسل شده ایم؛ پس باران رحمتت

را بر ما فرو فرست.» و باران بارید.(۱) پس معلوم می شود که توسل از زمان رسول خدا در میان مردم معمول بوده است.

تقی الـدین سبکی شافعی در کتاب شفاءالسـقام به نقل از ابوالجوزاء آورده است که گفت: «مردم مـدینه به قحطی شدیـد افتادنـد. شکایت به عایشه بردنـد. گفت سـراغ قبر رسول خـدا رویـد و دریچه ای از سـقف بگشاییـد که مانعی بین قبر و آسـمان نباشد.» این کار را کردند و باران بسـیارخوبی بارید که گیاهان روييد و شتران چاق شدند. آن سال را عام الفتق نامیدند.» سـبکی از این جریان به عنوان توسل مردم به قبر رسول خدا یاد می کند.(۲) دارمی نیز در کتاب سنن خود، این ماجرا را نقل کرده است.(۳)

۱- . دلائل النبوه، ج ۲، ص۵۶۶، ح۵۱۱.
۲- . شفاءالسقام، ص۳۰۹.
۳- . سنن الدارمی، ج۱، ص۴۴.

رجوع به اهل بیت در همهٔ زمینه ها به دستور شخص رسول خدا است؛ مثل حدیث ثقلین و حدیث سفینه و حدیث منزلت و... . صاحب بصائرالدرجات در کتاب خود از محمدبن حکیم از امام کاظم نقل می کند که فرمودند: «...إِنَّ اللهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی لَمْ يَقْبِضْ نَبِيَّهُ حَتَّی أَكْمَلَ لَهُ جَمِيعَ دِينِهِ فِي حَلَالِهِ وَ حَرَامِهِ فَجَاءَكُمْ مِمَا تَحْتَاجُونَ اِلَيْهِ فِي حَيَاتِهِ وَ تَسْتَغِيثُونَ بِهِ وَ بِأَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ» (= خداوند جان رسولش را نستاند مگر آنکه همهٔ دستورات حلال و حرام را کامل ساخت و تا زنده بود، همهٔ آنچه بدان نیاز داشتید، آورد و آنچه برای آن به او و اهل بیتش پس از مرگشان پناه می برید و دست نیاز برمی دارید، فراهم ساخت.)(۱)

۱- . بصائرالدرجات، ص۱۴۷، ح۳.

پرسش ۶: اگر مقتضای توحیدِ کامل این است که انسان از هیچ کسی جز خدا یاری نخواهد، پس توسل به اولیای خدا هم نباید صحیح باشد؟

پاسخ: مقتضای توحید این است که جز الله، کسی را خدا ندانیم و سر تعظیم پرستشگری دربرابر کسی جز او خم نکنیم و برای غیر او سجده نکنیم. اما یاری خواستن از غیرخدا، با عقیدهٔ توحید منافاتی ندارد. مگر ما در امور عادی خود به سراغ افرادی نمی رویم که توانایی برآورده سازی نیازمان را دارند؟ مگر برای درمان سراغ دکتر و برای ساختمان سازی سراغ بنا و برای ساخت در و پنجره سراغ نجار و آهنگر نمی رویم؟ مگر این ها

یاری خواستن از ایشان نیست؟ بلی، یاری خواستن از غیرخدا به عنوان آنکه تمام امور تنها به دست اوست و او توانایی انجام دادن آن را مستقلاً و بدون اجازهٔ خدا دارد، مردود است. هیچ کس از ما نیز این عقیده را ندارد. عقیدهٔ ما این است که رسول خدا و اهل بیت به اذن خدا نیازهای ما را برآورده می سازند. پس توسل به صالحان، با توحید منافاتی ندارد.

ص:۲۰

پرسش ۷: چگونه توسل با بعضی از آیات ظاهراً مخالف با آن، جمع می شود؟

پاسخ: وهابی ها و سلفی گراهای کج اندیش، برای رد توسل و شفاعت، به آیاتی از قرآن مجید تمسک می کنند که مربوط به مشرکان و بت پرستان است و هیچ ربطی به محل بحث ندارد. مثلاً گروهی از مشرکان به عبادت عیسی یا عزیر یا جن یا بت پرداختند. قرآن کریم مشرکانی را به شدت نهیب می زند که اقدام به پرستش بتان و جنیان یا حتی مثل عیسی و عزیز کرده اند. می فرماید: «این معبودهای شما هیچ مشکلی را نمی توانند حل کنند؛ بلکه خودشان وسیله ای را برای تقرب می جویند.» «قُلِ ادْعُوا الَّذینَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلا یَمْلِکُونَ کَشْفَ الضُّرِّ عَنْکُمْ وَ لا تَحْویلاً ـ أُولئِکَ الَّذینَ یَدْعُونَ یَبْتَغُونَ إِلی رَبِّهِمُ الْوَسیلَهَ أَیُّهُمْ أَقْرَبُ وَ یَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَ یَخافُونَ عَذابَهُ إِنَّ عَذابَ رَبِّکَ کانَ مَحْذُورا» (= بگو: «کسانی را که غیر از خدا، معبود خود می پندارید، بخوانید. آن ها نه می توانند مشکلی را از شما برطرف سازند و نه تغییری در آن ایجاد کنند. کسانی را که آنان می خوانند، خودشان وسیله ای (برای تقرب) به پروردگارشان می جویند که هرچه نزدیک تر

باشد. آنان به رحمت او امیدوارند و از عذاب او می ترسند؛ چراکه عذاب پروردگارت، همواره درخور پرهیز و وحشت است.»)(1) در این آیه باز سخن از مشرکان است. درحقیقت، این آیه همانند بسیاری دیگر از آیات قرآن، منطق و عقیدهٔ مشرکان را از این راه ابطال می کند که پرستش و عبادت آلهه، یا به خاطر جلب منفعت است یا دفع زیان؛ درحالی که این ها قدرتی از خود ندارند که مشکلی را برطرف سازند و نه حتی مشکلی را جابه جا کنند؛ چون خودشان نیز برای حل مشکلات به در خانهٔ خدا می روند؛ خودشان سعی می کنند به ذات پاک او تقرب جویند و هرچه می خواهند، از او بخواهند.(2)

وهابیان به دلیل دگم اندیشی نتوانسته اند یا نخواسته اند این دو مقوله را از هم جدا سازند. مهم ترین تفاوت در دو نکتهٔ اساسی است:

1- . اسراء، 56و57.

2- . نک: برگزیدهٔ تفسیر نمونه، ج 2، ص649.

۱. بت پرستان در مقام پرستش بتان خود بودند؛

۲. آنان را مستقل در برآورده ساختن نیازهای خود می دانستند.

حال آنکه هر دو مطلب در توسل منتفی است؛ چون ما عقیـده داریم که تنها معبود، خـدای یگانه است و هیـچ یک از ما هیچ پیامبر و امامی را نمی پرستیم؛ بلکه آنان را بندگان برتر خدا می دانیم. همچنین آنان را مستقل در برآوردن نیازهایمان نمی دانیم؛ بلکه آنان را دارای آن آبرو و موقعیتی می دانیم که دعا و شـفاعتشان پذیرفته است. به تعبیر برخی از مفسـران،(۱) آن بزرگواران درهای رحمت الهی در روی زمین هسـتد و خداوند دستور داده است که خانه را از در آن باید وارد شد: «وَ أْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوابِها»(۲)

۱- . مواهب الرحمان فی تفسیر القرآن، ج ۱۱، ص۲۱۶.

۲- . بقره، ۱۸۹؛ (و از درِ خانه ها وارد شوید.)

پرسش ۸: آیا «توسل» به معصومان با توحید عبادی منافات ندارد؟ آیا توسل به اولیای خدا و شفاعت خواستن از آنان شرک نیست؟

پاسخ: توسل به بزرگان اصلاً به معنای پرستش آنان نیست، تا با توحید در عبادت منافاتی داشته باشد؛ چون توحید عبادی منحصردانستن خداوند به عبادت است و روشن است که معبودِ همه، جز ذات باری تعالی کس دیگر نیست. دربارهٔ اولیا و بزرگان دین، نه عقیده به الوهیت و خدایی آنان داریم و نه آنان را فاعل مستقل و ناوابسته می دانیم. پس کسی در توسل دچار شرک نمی شود؛ زیرا وقتی شرک خواهد بود که آن بزرگواران را مستقل در برآورده سازی حاجات خویش درنظر آوریم. ولی وقتی آنان را آبروداران درگاه ربوبی بدانیم که برای ما دعا و شفاعت می کنند و با اذن خداوند، اقدام به برآوردن حاجات ما می کنند، دیگر مجالی برای این توهم باقی نمی ماند.

ص:۲۴

پرسش ۹: باتوجه به آیهٔ)ایاک نعبد و ایاک نستعین(، استمداد از ائمه برای شفای بیماران چه معنایی دارد؟

پاسـخ: این دو هیچ ربطی به هم ندارند. عبادت تنها برای خدا واقع می شود و پرسـتش غیر الله شـرک و کفر است. بهترین بندگان خدا، رسول خـدا و امامـان معصوم هسـتند. حضـرت علی می فرمایـد: «کفی لی فخراً أن اکون لک عبـداً» (= خـدایا، برای من همین افتخار بس که بنـدهٔ تو باشم.)(۱) کمـک خواهی از امامـان به معنـای پرسـتش آنـان نیست؛ بلکه به معنـای این است که چون آن بزرگواران، آبرومنـدان درگـاه الهی هسـتند، با کمک جویی از ایشان به نزد خدا بروند و از خدا شـفای بیمارشان را بخواهند. یا چون آن بزرگان، آبرومندان دسـتگاه الهی هستند، به ایشان این قدرت را داده اند که با اجازهٔ الهی بیماران را شفا دهند. در هر دو

۱- . المناقب، ج۲، ص۲۹۹؛ بحارالانوار، ج۳۸، ص ۳۴۰، ح۱۴.

تصویر

صورت، این، به معنای پرستش ایشان نیست؛ چون توانایی ایشان نیز از خدا و به خواست و اجازهٔ اوست. بنابراین همه چیز به ذات باری تعالی برمی گردد.

پرسش ۰۱: آیا احتمال ندارد واسطه قراردادن اولیای خدا و معصومان به درگاه خدا، موجب پرستش آن ها شود؟

پاسخ: خیر، معنای پرستش، درخواست همراه با اعتقاد به الوهیت است. پرستش، نهایت خضوع و خشوع همراه با اعتقاد به الوهیت معبود است؛ درحالی که جایگاه اشخاص و اولیای الهی از جایگاه ربوبی جداست و همهٔ آنان در جایگاه بندگی او قرار دارند و هیچ بنده ای، گرچه در رتبهٔ اول عبودیت باشد، نمی تواند پرستیده شود. غلوکنندگان به دلیل ضعف معرفت و پیروی از هواهای نفسانی به این دام افتاده اند و امامان ما این افراد را لعن کرده اند.

پرسش ۱۱: ائمه چگونه واسطهٔ فیض خداوند هستند؟ اگر چنین است، چرا؟ مگر نمی توانیم به طور مستقیم با خدا صحبت کنیم؟

پاسخ: هدف نهایی آفرینش این عالم، تربیت انسان کاملی است که محصول عبادت حضرت حق است. خداوند متعال می فرماید: «وَما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَ الاِنْسَ اِلَّا لِیَعْبُدُونِ» (۱) گل سرسبد همهٔ انسان های کامل، حضرت ختمی مرتبت، رسول الله است و پس از ایشان، اهل بیت عصمت و طهارت. ازاین رو، این بزرگواران واسطهٔ فیض خداوند قرار گرفته اند. دربارهٔ حضرت حجت فرموده اند: «ثُمَّ الْحُجَّةُ الْخَلَفُ الصَّالِحُ الْقَائِمُ الْمُنْتَظَرُ الْمَهْدِیُّ الْمُرْجَی الَّذِی بِبَقَائِهِ بَقِیَتِ الدُّنْیَا وَ بِیُمْنِهِ رُزِقَ الْوَرَی وَ بِوُجودِهِ ثَبَتَتِ الْأَرْضُ وَ السَّمَاءُ» (= ...قائم مهدی...، کسی که به بقای او دنیا باقی است و به برکت او آدمیان روزی خورند و به وجود او زمین و آسمان پابرجاست.)(۲)

۱- . الذاریات، ۵۶؛ (= و جنّ و انس را نیافریدم، جز برای آنکه مرا بپرستند.)

۲- . زادالمعاد، ص۴۲۳.

از امام زین العابدین نقل شده است: «ما امام مسلمانان و حجت خدا بر جهانیان و بزرگ مؤمنان و رهبر شناخته شده و والی مؤمنانیم و ما امان برای اهل زمینیم؛ همان گونه که ستارگان امان برای اهل آسمان اند. به خاطر ما آسمان بر زمین فرو نمی افتد، مگر با اذن او و زمین نگاه داشته می شود تا مضطرب نگردد و به واسطهٔ ما باران نازل و رحمت گسترده و زمین برکاتش را خارج می کند. اگر ما بر روی زمین نبودیم، اهل خود را فرو می برد.»(۱)

از امام محمدباقر نقل شده است: «اگر زمین یک روز هم بدون امامی از ما باشد، اهل خود را خواهد بلعید و خداوند آنان را به شدیدترین عذاب ها معذب خواهد ساخت؛ چون ما را حجت در زمین و امان برای زمینیان قرار داد و تا وقتی که ما در میانشان باشیم، زمین آن ها را نخواهد بلعید. هنگامی که خداوند بخواهد آنان را هلاک سازد و به ایشان مهلت ندهد

ص:۲۹

۱- . الاحتجاج، ج۲، ص۳۱۷.

و به چشم رحمت ننگرد، ما را از میان ایشان خواهد گرفت و هر بلا که بخواهد، بر ایشان نازل خواهد ساخت.»(۱)

حال که چنین است، معلوم می شود که چگونه آن بزرگواران واسطهٔ فیض الهی هستند و چرایی آن معلوم می شود. البته این بدان معنا نیست که کسی نتواند مستقیم با خدا سخن گوید؛ بلکه با توسل به اهل بیت بهتر می توان به درگاه الهی شتافت.

پرسش ۱۲: باتوجه به اینکه خداوند متعال به همهٔ انسان ها نزدیک است، چرا برای نزدیک شدن به او، ائمه را واسطه قرار دهیم؟

پاسخ: بی شک خدای متعال به همه نزدیک است. خود او می فرماید:)وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسانَ وَ نَعْلَمُ ما تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَ نَحْنُ أَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ((= همانا ما انسان را آفریدیم و همهٔ آنچه

۱- . دلائل الإمامه، ص۲۳۱.

نفس او را وسوسه می کند، می دانیم و ما به او از رگ گردن نزدیک تریم.)(۱) این مطلب، با واسطه قراردادن ائمهٔ معصومین منافاتی ندارد؛ چون همان خدا فرموده است: «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَ ابْتَغُوا اِلَیْهِ الْوَسِیلَةَ» (= ای اهل ایمان، از خدا پروا کنید و برای نزدیک شدن به او، وسیله ای بجویید.)(۲) در تفسیر این آیه، اهل بیت فرموده اند: «نحن الوسیله إلی الله» (= ما وسیله به درگاه خدا هستیم.)(۳) بنابراین، با توسل به اهل بیت، وسیلهٔ تقرب را به دست می گیریم. این با روش های دیگر منافات ندارد. به تعبیر صحیح تر، به جای آنکه تنهایی به نزد خدا رویم، با آبرومندان درگاهش به نزد وی می رویم تا خواسته مان را برآورده کند.

ص:۳۱

۱- . ق، ۱۶.

۲- . مائده، ۳۵.

۳- . بحارالأنوار، ج۲۵، ص۲۳، ح۳۸.

پرسش ۱۳: دربارهٔ واســطه قراردادن ائمهٔ اطهار گفته اند: «مطابق توحید است؛ چون ائمهٔ اطهار با اذن خدا حاجت های ما را برآورده می سازند.» آیا انسان ها نمی توانند بی واسطه با خدا ارتباط برقرار کنند؟

پاسـخ: منعی برای آن وجود نـدارد، ولی این سؤال، انحرافی است. مناجات ائمهٔ معصومین، مثل مناجات امیرالمومنین در مسـجد کوفه، مناجات خمس عشر، دعـای کمیـل، دعای عرفه، دعای ابوحمزهٔ ثمالی و...، بی تردیـد جلوه گاه کمال توحیـد است که در قالب دعا و مناجات عرضـه شـده است. این دعاهـا و مناجـات هـا کیفیت ارتباط بنـده با خـدا را به دیگران آموزش می دهـد. این ثروت ارزشـمند را تنها شـیعه از امامان و رهبران معصوم خود به یادگـار دارد و دست دیگران از آن تهی است. در لابه لای این دعاهـا می یابیم که خـدا را به حق محمـد و آل محمد قسم می دهند. پس این ارتباط، ارتباط مستقیم انسان با خداست

ص:۳۲

توسل به اهل بیت و ایشان را به درگاه ربوبی او بردن، به معنای این نیست که انسان نتواند به طور مستقیم با خدا ارتباط پیدا کند.

پرسش ۱۴: درحالی که خدا هست، آیا به خدا توسل کنیم یا اهل بیت؟

پاسخ: با توسل به اهل بیت به درگاه ربوبی می رویم و این توسل، با آن منافات ندارد. درکتب روایی ما، مطالبی دربارهٔ توسل پیامبران الهی به اهل بیت پیامبر می یابیم. حضرت آدم کلماتی را فراگرفت که مایهٔ نجات وی شد.(۱) قطب الدین راوندی دراین باره روایت کرده است که او خدا را به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین قسم داد.(۲)

حاکم نیشابوری و صالحی شامی از ترمذی و نسایی و بیهقی که همگی از بزرگان اهل سنت هستند، از عثمان بن حنیف نقل کرده اند که مرد کوری نزد رسول خدا آمد و

۱- . «و تلقی آدم من ربه کلمات»؛ بقره، ۳۷.

۲- . قصص الانبیاء، ص۵۷.

گفت: «یا رسول الله، دعایی را یادم ده که بخوانم وخدا دید چشمانم را به من باز گرداند.» فرمود:« بگو: «اللهم إنی أسألك و أتوجه إلیك بنبیك نبی الرحمه یا محمد انی قد توجهت بك إلی ربی اللهم شفعه فی و شفعنی فی نفسی» (= خدایا، از تو درخواست می کنم و به تو روی می آورم، به پیامبرت، پیامبر رحمت. ای محمد، من با تو به سوی خدایم روی آورده ام. خدایا، او را شفیع من قرار ده و مرا شفاعت شده قرار ده.)» آن مرد این دعا و توسل را خواند و بینایی خود را باز یافت.(۱)

عموم مسلمانان، جز اقلیت کج اندیش وهابیت، توسل را پذیرفته اند. شیخ صدوق در کتاب من لایحضره الفقیه از ابن عباس روایت کرده است که یک بار که عمر برای طلب باران بیرون رفته بود. به عباس، عموی رسول خدا گفت: «برخیز و از خدا طلب باران کن.» خود وی

۱- . المستدرك علی الصحیحین، ج۱، ص۵۲۶؛ سبل الهدی و الرشاد، ج۱۲، ص۴۰۴.

گفت: «خـدایا، ما به عموی پیامبرت متوسل شدیم.»(۱) همچنین بزرگان اهل سـنت، مثل نووی(۲) و بیهقی(۳) و آلوسی،(۴) توسل عمر به ابن عباس را در کتاب های خودشان آورده اند.

چنانچه وهابیون بگوینـد توسل به عموی پیامبر از آن روی بوده است که وی در آن زمان زنده بوده است، پاسخ داده می شود که؛ در توسل به مقـام و جایگـاه شـخص توسل می شود و از این جهت فرقی بین زنـده یا مرده بودن وی نیست. افزون بر این، معصومین که ما به آن ها متوسـل می شویم همگی به شهادت رسیده اند و شهیدان به تصریح قرآن کریم زنده اند«وَ لا تَحْسَبَنَّ الَّذینَ قُتِلُوا فی سَبیلِ اللَّهِ أَمْواتاً بَلْ أَحْیاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ یُرْزَقُون» (= هرگز کسانی را که در راه خدا کشته

۱- . من لایحضره الفقیه، ج۱، ص۵۳۹، ح۱۵۰۵.

۲- . المجموع، ج۵، ص۶۵.

۳- . دلائل النبوه، ج ۲، ص۵۶۶، ح۵۱۱.

۴- . تفسیر الآلوسی، ج۶، ص۱۲۷.

شده اند، مرده مپندار، بلکه زنده اند که نزد پروردگارشان روزی داده می شوند.

پرسش ۱۵: چرا و چگونه توسل کنیم؟

پاسخ: چرایی آن به موقعیت ممتاز آن بزرگوران برمی گردد که آن هم ازطرف خداست. دعاهایی بسیاری دربردارندهٔ توسل به رسول خدا و اهل بیت او است. نمونه هایی را می آوریم:

مرحوم سیدبن طاووس و کفعمی این توسل را از حضرت امام زین العابدین در ضمن دعایی آورده اند: «اِنَّا نَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ رَسُولِکَ وَ بِعَلِیٍّ وَصِیِّهِ وَ فَاطِمَهَ ابْنَتِهِ وَ بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ عَلِیٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ جَعْفَرٍ وَ مُوسَی وَ عَلِیٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ عَلِیٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُجَّهِ أَهْلِ بَیْتِ الرَّحْمَهِ» (= خدایا، ما متوسل می شویم به درگاهت با محمد رسول تو و با علی وصی او و فاطمه دختر او و با حسن و حسین و علی و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و علی و حسن و حجت بن الحسن،

اهل بیت رحمت.)(۱)

و درضمن زیارت حضرت سیدالشهدا امام حسین می خوانیم: «اِنَّا نَتَوَسَّلُ اِلَیْکَ بِهَـذَا الصِّدِّیقِ الْإِمَامِ وَ نَسْأَلُکَ بِالْحَقِّ الَّذِی جَعَلْتَهُ لَهُ وَ لِجَدِّهِ رَسُولِکَ وَ لِأَبَوَیْهِ عَلِیٍّ وَ فَاطِمَهَ أَهْلِ بَیْتِ الرَّحْمَهِ» (= بار خدایا، ما متوسل می شویم به درگاهت با این امام بسیار راستگو و با آن حقی که تو برای او و پدربزرگش رسول تو و پدر و مادر او، علی و فاطمه، اهل بیت رحمت قرار دادی.)(۲)

مرحوم علامه مجلسی در کتاب بحارالانوار از برخی از کتاب های قدیمی شیعه این دعا را از محمدبن بابویه قمی از ائمهٔ معصومین نقل می کند و پیش از آن می گوید: «در هر مسئله ای که خواندم، سرعت اجابت آن را دیدم.» آنگاه دعای توسل معروف را می آورد: «اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَیْکَ بِنَبِیِّکَ نَبِیِّ الرَّحْمَهِ مُحَمَّدٍ یَا أَبَا الْقَاسِمِ یَا رَسُولَ اللَّهِ یَا امَامَ الرَّحْمَهِ یَا سَیِّدَنَا وَ

۱- . بحارالأنوار، ج۸۴، ص۲۸۶؛ البلدالأمین، ص۴۷؛ کفعمی، مصباح، ص۶۳.

۲- . بحارالأنوار، ج۹۸، ص۲۳۷.

مَوْلَانَا اِنَّا تَوَجَّهْنَا وَ اسْتَشْفَعْنَا وَ تَوَسَّلْنَا بِکَ اِلَی اللَّهِ وَ قَدَّمْنَاکَ بَیْنَ یَدَیْ حَاجَاتِنَا یَا وَجِیهاً عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنَا عِنْدَ اللَّهِ...» تا آخر.(۱) آنگاه مرحوم مجلسی می گوید: «در کتاب عتیق غروی مثل آن با ضمیر متکلم وحده آمده است.» در آخر آن این عبارت را دارد: «یَا سَادَتِی وَ مَوَالِیَّ اِنِّی تَوَجَّهْتُ بِکُمْ أَئِمَّتِی وَ عُدَّتِی لِیَوْمِ فَقْرِی وَ حَاجَتِی اِلَی اللَّهِ وَ تَوَسَّلْتُ بِکُمْ اِلَی اللَّهِ وَ اسْتَشْفَعْتُ بِکُمْ اِلَی اللَّهِ فَاشْفَعُوا لِی عِنْدَ اللَّهِ وَ اسْتَنْقِذُونِی مِنْ ذُنُوبِی عِنْدَ اللَّهِ فَاِنَّکُمْ وَسِیلَتِی اِلَی اللَّهِ وَ بِحُبِّکُمْ وَ بِقُرْبِکُمْ أَرْجُو نَجَاةً مِنَ اللَّهِ فَکُونُوا عِنْدَ اللَّهِ رَجَائِی یَا سَادَتِی یَا أَوْلِیَاءَ اللَّهِ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ وَ لَعَنَ اللَّهُ أَعْدَاءَ اللَّهِ ظَالِمِیهِمْ مِنَ الْأَوَّلِینَ وَ الْآخِرِینَ آمِینَ رَبَّ الْعَالَمِینَ» (۲)

پرسش ۱۶: مگر خدا مستقیماً نمی تواند فیض به بندگان برساند؟

پاسخ: خداوند بر همه چیز تواناست؛ ولی خود او اسباب و مجاری فیض را قرار داده است.

ص:۳۸

۱- . همان، ج۹۹، ص۲۴۷.

۲- . همان، ص۲۴۹.

درنهایت، مسبب الأسباب و منبع فیض خود اوست و این چیزی از توانایی خدا نمی کاهد. در زیارت حضرت سیدالشهدا می خوانیم: «مَنْ أَرَادَ اللَّهَ بَدَأَ بِكُمْ بِكُمْ يُبَيِّنُ اللَّهُ الْكَذِبَ وَ بِكُمْ يُبَاعِدُ اللَّهُ الزَّمَانَ الْكَلِبَ وَ بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَخْتِمُ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَمْحُو مَا يَشَاءُ وَ بِكُمْ يُثْبِتُ وَ بِكُمْ يَفُكُّ الذُّلَّ مِنْ رِقَابِنَا وَ بِكُمْ يُدْرِكُ اللَّهُ تِرَةَ كُلِّ مُؤْمِنٍ يُطْلَبُ بِهَا وَ بِكُمْ تُنْبِتُ الْأَرْضُ أَشْجَارَهَا وَ بِكُمْ تُخْرِجُ الْأَشْجَارُ أَثْمَارَهَا وَ بِكُمْ تُنْزِلُ السَّمَاءُ قَطْرَهَا وَ رِزْقَهَا وَ بِكُمْ يَكْشِفُ اللَّهُ الْكَرْبَ وَ بِكُمْ يُنَزِّلُ اللَّهُ الْغَيْثَ وَ بِكُمْ تَسِيحُ الْأَرْضُ الَّتِي تَحْمِلُ أَبْدَانَكُمْ وَ تَسْتَقِرُّ جِبَالُهَا عَنْ مَرَاسِيهَا إِرَادَةُ الرَّبِّ فِي مَقَادِيرِ أُمُورِهِ تَهْبِطُ إِلَيْكُمْ وَ تَصْدُرُ مِنْ بُيُوتِكُمْ وَ الصَّادِرُ عَمَّا فَصَلَ مِنْ أَحْكَامِ الْعِبَادِ» (۱) و در زیارت جامعه می خوانیم: «أَنْتُمْ نُورُ الْأَخْيَارِ وَ هُدَاةُ الْأَبْرَارِ وَ حُجَجُ الْجَبَّارِ بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَخْتِمُ وَ بِكُمْ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَ بِكُمْ يُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَ بِكُمْ يُنَفِّسُ الْهَمَّ وَ يَكْشِفُ الضُّرَّ» (۲)

مضمون این عبارت ها، روشن ساختن موقعیت ممتاز رسول خدا و اهل بیت او

ص:۳۹

۱- . الکافی، ج۴، ص۵۷۷.

۲- من لایحضره الفقیه، ج۲، ص۶۱۵.

تصویر

ص:۴۰

است، به گونه ای که مشخص شود آن بزرگواران منشأ خیر و برکت بر اهل زمین و آسمان اند، تاآنجاکه بارش باران و میوهٔ درختان و روزی بندگان و امنیت زمین و زمان و رفع اندوه و گرفتاری گرفتاران به برکت وجود ایشان است. ازاین رو آن بزرگواران را مجاری فیض خدا خوانده اند.

پرسش ۱۷: چگونه و با چه روشی به ائمه متوسل شویم و چه بگوییم تا حاجاتمان بر آورده شود؟

پاسخ: در هر مکان و با هر زبان و به هر وسیله و ازجمله با خواندن دعاهای خاص می توان توسل جست. با تشرف به حرم امامان معصوم و زیارت می توان عرض حال کرد و از این بزرگان درگاه الهی مدد خواست. بی تردید حرم رسول خدا و اهل بیت او محل نزول رحمت الهی است. کمک خواستن از خداوند در این گونه جاها مدنظر است. با

امید به عنایت خدا و رضای به مصلحت او، می توانیم حاجت هایمان را مطرح سازیم و امید به برآورده شدن آن ها داشته باشیم. البته این نکته را هم باید درنظر داشته باشیم که گاهی مصلحت در تأخیر یا عوض شدن حاجت است؛ ولی درهرصورت، وظیفه، دعا و توسل است.

پرسش ۱۸: آیا وقتی بیماری به سراغمان می آید، می توانیم بدون مراجعه به پزشک و مصرف دارو، فقط به وسیلهٔ سوره ها و آیات قرآن و نیز ادعیه و توسل به ائمه شفا پیدا کنیم؟ چه موقع می توانیم و چه موقع نمی توانیم؟

پاسخ: درهرحال باید سراغ خدا رفت. تأثیر داروها نیز از دایرهٔ اراده خدا خارج نیست و همهٔ این ها در دایرهٔ نظام سبب و مسبب و علت و معلول قرار می گیرد که تحت قدرت و حاکمیت ربوبی است؛ چون مسبب الاسباب وعلت العلل، اوست. به هنگام بیماری باید سراغ پزشک رفت و دارو مصرف کرد و اقدام به درمان کرد؛ ولی درهمان حال از دعا و توسل به

رسول اکرم و ائمهٔ اطهار نباید غافل بود. گاهی پیش می آید که از درمان و داروی متداول کاری پیش نمی رود و پزشکان اعلام می کنند که دیگر کاری از دستشان نمی آید. آنجاست که دیگر راهی غیر از دعا و توسل باقی نمی ماند.

پرسش ۱۹: طبق آیهٔ)انَّکَ لا تُسْـمِعُ الْمَوْتی(و آیهٔ)ما أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِی الْقُبُورِ(، مردگان نمی شنوند. سلام کردن و سخن گفتن با پیامبر و امامان چه توجیهی دارد؟

پاسـخ: مرگ به معنـای نـابودی و نیستی انسـان نیست؛ بلکه انتقـال از دنیـا به جهانی دیگر به نام برزخ است. زنـدگی در آن جهان به گونه ای دیگر ادامه می یابـد تا هنگامی که قیامت فرا رسـد. خداونـد می فرماید: «وَ مِنْ وَرائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلی یَوْمِ یُبْعَثُونَ» (= و پس از مرگ، فراروی ایشان برزخی است تا روزی که برانگیخته شوند.) آنچه تشـکیل دهندهٔ هویت اصـلی انسان است، روح اوست که از بین نمی رود. بدن برای انسان به سان مرکبِ سواری است که عمر مفید دارد

و بعد، کنار گذاشته می شود و به چیز دیگر تبدیل می شود. با تمام شدن اجل و فرارسیدن مرگ، ارتباط روح با این بدن قطع می شود و نوعاً این بدن متلاشی می شود و رفته رفته به خاک تبدیل می شود؛ ولی حیات روحانی انسان باقی است. این جسم در دنیا و پیش از مرگ نیز دستخوش تغییر و تحول و حرکت جوهری بود؛ به گونه ای که در هر هشت سال، تمامی سلول های آن تعویض می شد و از نو می رویید. ولی این تغییر و تحول جسمی و بدنی، کاری به هویت انسانی او نداشت. این همان هویتی است که پس از مرگ نیز باقی است و زندگی اش در عالم برزخ ادامه می یابد. ازاین رو، تلقین میت از مستحبات و آداب دفن شمرده شده است و این نشان از آن دارد که درآن حال، روح مرده می شنود و می فهمد.

بنابراین، روشن می شود که چگونه با پیامبران و امامان سخن می گوییم و چگونه آنان می شنوند و جواب می دهند. در زیارت نامه های آن بزرگواران می خوانیم که سلام ما را می شنوند و پاسخمان را می گویند. در اذن دخول مشاهد مشرفه می خوانیم: «و اعلم انّ رسولک

و خلفائک علیهم السلام احیاء عندک یرزقون یرون مقامی و یسمعون کلامی و یردّون سلامی» (= خدایا، می دانم که رسول و جانشینان تو که سلام و درود بر آنان باد، زنده اند و نزد تو روزی می خورند؛ ایستادنم را می بینند و سخنم را می شنوند و سلامم را جواب می دهند.)(۱)

و از رسول خدا روایت شده است: «هرکس در هرجای زمین به من سلام فرستد، به من می رسد و هرکس که در نزدیکی قبرم بر من سلام دهد، آن را می شنوم.»(۲) براین اساس، سلام کردن و سخن گفتن با اولیای الهی امری بسیار شایسته و بایسته است.

اما آیات «اِنَّکَ لا تُسْمِعُ الْمَوْتی» و «ما أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِی الْقُبُورِ»، به توسل ربطی ندارد. در این آیات شریفه، کافران مرده دل به انسان های بی روح و مرده تشبیه شده اند. همان طورکه مردگان به دلیل مرگ، ادراک حسی ندارند، چون چشم و گوش و دیگر ابزار حس را ندارند، کافران معاند نیز چشم حق بین و گوش حق شنو ندارند. ازاین رو، پیام اصلی آیه نکوهش کافران

۱- . کفعمی، مصباح، ص۴۷۳.

۲- . وسائل الشیعه، ج۱۴، ص۳۳۸، ح۱۹۳۴۸.

و تشبیه آنـان به مردگـان است. یعنی ای پیـامبر، تو توانـایی هـدایت این گونه کـافران را نـداری و اینان زیر بار حق نمی رونـد. این آیات هیچ ربطی به بحث ما ندارد. متأسفانه وهابی ها به دلیل کج فهمی، به این آیات در غیر موضوعش تمسک می کنند و هم خود به گمراهی می افتند و هم کسانی را به گمراهی می اندازند که اطلاع درستی ندارند و از دانش کافی برخوردار نیستند.

پرسش ۲۰: اگر همان طورکه خدا در هر مکانی صدای ما را می شنود، ائمه هم می شنوند، پس تفاوت خدا با بندگانش چیست؟

پاسخ: مگر صِرف شنیدن صدا علامت ربوبیت است؟ خدای متعال محیط بر همه است و بدون نیاز به گوش و چشم و سایر حواس، بر همه چیز اشراف دارد و از همه چیز آگاه است؛ چون خدای متعال جسم نیست تا از ادوات و ابزار حسی کمک گیرد و بی نیاز از همه است.

ص:۴۶

اما اولیای خدا که پس از مرگ صدای ما را می شنوند، به دلیل قدرت روحانی ایشان است که خدا به ایشان داده است. در زیارت نامهٔ حضرت امیرمؤمنان می خوانیم: «أَشْهَدُ أَنَّکَ تَسْمَعُ کَلَامِی وَ تَشْهَدُ مَقَامِی» (= شهادت می دهم که سخن مرا می شنوی و مرا می بینی.)(۱) ابن فهد حلی از حضرت امام صادق نقل کرده است که هرکسی که حاجتی دارد، بالاسر حضرت سیدالشهدا بایستد و بگوید: «یَا أَبَا عبدِ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّکَ تَشْهَدُ مَقَامِی وَ تَسْمَعُ کَلَامِی وَ أَنَّکَ حَیٌّ عِنْدَ رَبِّکَ تُرْزَقُ فَاسْأَلْ رَبَّکَ وَ رَبِّی فِی قَضَاءِ حَوَائِجِی» (= ای اباعبدالله، شهادت می دهم که تو حضورم را در درگاهت می بینی و سخنم را می شنوی و تو زنده ای و نزد پروردگارت روزی می خوری؛ پس از خدای خود و من بخواه که حاجتم برآورده شود.)(۲)

۱- . شهید اول، المزار، ص۹۷.

۲- . مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص۳۴۵، ب۵۹، ح۱۲۱۴۹.

برای مطالعه بیشتر

۱.توسل و تبرک، آیت الله جعفر سبحانی،تهران، کانون اندیشه جوان.

۲.توسل و تبرک: اندیشه های علامه سید مرتضی عسکری، قم، دارالکتاب الاسلامی.

۳.دعا و توسل، حسن طاهری خرم آبادی، قم بوستان کتاب.

۴.حقیقت توسل،صادق محمدی، رهنما،ش۱۲، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.

ص:۴۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهـایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلیـد و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسـسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹